

De maker centraal

Ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de Boekmanstichting pakt *Boekman* uit met een extra dik nummer. Daarin geen terugblik op zes decennia kunst, cultuur en beleid, maar een blik vooruit. Wie bepaalt de toekomst van kunst en cultuur? Zijn dat de kunstenaars zelf of definiëren technologische ontwikkelingen hoe die toekomst eruitziet? Welke rol speelt het kunst- en cultuurbeleid en hoe zou dat er idealiter uit moeten zien?

Een bont gezelschap makers en denkers reflecteert op deze vragen in analyses, interviews, columns en reportages. De opzet van dit jubileumnummer volgt de verschillende invalshoeken: kunst, techniek en systeem.

Het proefschrift van Emanuel Boekman uit 1939, *Overheid en kunst in Nederland*, biedt nog steeds inspiratie, schrijft Jan Jaap Knol, directeur-bestuurder van de Boekmanstichting, in het voorwoord. Boekman pleit voor kunst voor iedereen en overal. Bij het denken over de toekomst van het cultuurbeleid moet het perspectief van de kunstenaar centraal staan, luidt Knols conclusie.

Verbeelding blijkt onvoorwaardelijk de verbindende kracht tussen alle spelers in het culturele veld, en is tevens het belangrijkste instrument van de maker, zo blijkt uit de verschillende bijdragen. Volgens Clarice Gargard heeft kunst 'de kracht om onszelf en de wereld (opnieuw) te doen verbeelden en daarmee te veranderen'. Steeds meer makers verhouden zich tot sociale, ecologische en geopolitieke kwesties in hun werk. Een aantal typeert zich als kunstenaar/activist of als activistische kunstenaar, maar een grotere groep verhoudt zich op kritische wijze tot de wereld om hen heen zonder uitgesproken

activistisch te zijn in hun praktijk, zoals Ghita Skali en Daria Khozhai. Zoë Dankert sprak met hen over hun werk en keuzes.

Marleen Stikker maakt zich zorgen over de macht van technologiebedrijven. Om die macht in te dammen zijn niet alleen wetgeving en handhaving nodig, maar ook alternatieve netwerken die gebaseerd zijn op publieke waarden. Kunstenaar Julia Janssen en modeonderzoeker Chinouk Filique de Miranda, die zich beiden in hun werk bezighouden met de rol van data en technologie, hebben oog voor de potentie van technologie maar zien ook de risico's van dataverzamelingen.

Het Nederlandse cultuurbestel is nog altijd een gesloten systeem waartoe nieuwe, hybride makers onvoldoende toegang hebben, schrijft Edwin van Meerkerk. 'Hoogste tijd voor een flexibeler cultuurbestel dat aansluit bij veranderende behoeften van makers, instellingen en publiek.' Tabo Goudswaard doet daar nog een schepje bovenop: hij acht een cultuuromslag noodzakelijk om het makerschap 'te bevrijden' uit het kunst- en cultuurdomein. Hasna El Maroudi sprak Martijn van der Steen, bijzonder hoogleraar Bestuurskunde aan de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences, en Inge Bleijenbergh, hoogleraar Actieonderzoek aan de Radboud Universiteit over het cultuurbestel. Het huidige systeem bevoordeelt volgens hen bepaalde groepen en is inefficiënt. Subsidiegever en -ontvanger lijken tegenover elkaar te staan terwijl hun doel hetzelfde is: 'een rijk en bloeiend cultureel leven'. Zij roepen op tot meer vertrouwen in makers en organisaties. •